

There are also general and advanced algorithms that are used in conducting professional training in classes of professional disciplines. It is concluded that the use of algorithms encourages students to actively work on themselves, deepen erudition, systematize the material, to form skills that are aimed at solving professional problems. It is emphasized that the algorithmizing of professional training ensures the formation of the expected behavior and helps future professionals to act reliably and competently in the production environment.

Key words: *algorithm, algorithmic process, algorithmizing training, core class, professional training, pharmacognosy, quality control.*

УДК 378.477

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.03>

Бойко С. О., Волкова О. А., Мойсеєнко С. М.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

В умовах глобалізованого суспільства володіння англійською мовою є основною умовою успішного працевлаштування майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Однією з причин неналежного рівня володіння англійською мовою професійного спрямування студентів технічних спеціальностей є низька мотивація до вивчення цієї дисципліни. У статті виокремлено шляхи формування мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови професійного спрямування в умовах онлайн-навчання. У контексті досліджуваної проблематики вивчено досвід Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Національного університету біоресурсів і природокористування України, Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного та Державного університету телекомунікацій. Розглянуто рекомендації, надані викладачам ЗВО з метою покращення викладання англійської мови для спеціальних цілей (English for Specific Purposes (ESP) за результатами спільного проєкту МОН та Британської ради "Англійська для університетів". Наголошено, що ці рекомендації також сприяють підвищенню мотивації студентів до вивчення англійської мови. За результатами проведеного дослідження встановлено, що важливими шляхами мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови професійного спрямування в умовах онлайн-навчання є такі: створення належних умов для онлайн-навчання англійської мови; використання сучасних онлайн-ресурсів, зокрема онлайн-платформ, для вивчення англійської мови; оптимізація навчального матеріалу; застосування сучасних ІКТ; запозичення досвіду інших викладачів щодо способів мотивації студентів до вивчення англійської мови в умовах онлайн-навчання; формування у студентів внутрішньої зацікавленості до оволодіння англійською мовою; забезпечення тісної взаємодії між студентами та викладачем. Перспективу подальших досліджень бачимо у вивченні тенденцій розвитку онлайн-навчання іноземних мов професійного спрямування студентів технічних спеціальностей в умовах пандемії Covid-19.

Ключові слова: *мотивація, англійська мова професійного спрямування, студенти технічних спеціальностей, ІКТ, комунікативний підхід, онлайн-навчання.*

В умовах глобалізованого суспільства володіння англійською мовою є однією з умов успішного працевлаштування майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Незважаючи на необхідність знання іноземної мови майбутніми фахівцями, випускники технічних факультетів закладів вищої освіти недостатньо добре нею володіють. Однією з основних причин є низька мотивація до вивчення цієї дисципліни. Тому важливе значення у процесі вивчення англійської мови має формування у студентів позитивної мотивації до навчання, підбір способів утримання їх інтересу до предмета вивчення. В умовах онлайн-навчання питання мотивації є надзвичайно актуальним, оскільки, як показує практика, у студентів знижується інтерес до активної навчальної діяльності загалом і до вивчення англійської мови зокрема.

Над проблематикою формування мотивації у студентів до вивчення англійської мови, у тому числі в умовах онлайн-навчання, працюють такі науковці: О. Дмитрієва [4], О. Зарівна, О. Мельник, І. Озарко [7], Н. Сасенко, Є. Крюкова [8], О. Харжевська [9], Н. Химай [5], В. Чмель, І. Ахмад [10], Т. Шаргун, Г. Бушко, Ю. Мосіна [11], А. Юрженко [12] та інші вчені.

А. Юрженко [12] зауважує, що для формування комунікативної компетенції та позитивної мотивації у студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови важливу роль відіграють умови навчання, які створює насамперед викладач, використання гейміфікованого підходу, впровадження авторських електронних курсів на базі платформи Moodle, використання інноваційних технологій (інформаційно-комунікативного педагогічного середовища, технологій web 2.0).

В. Чмель та І. Ахмад [10] наголошують, що важливим аспектом підвищення мотивації у студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови є виявлення основних причин пасивного ставлення до навчання та пошук коректних шляхів їх усунення. За результатами проведених досліджень науковці стверджують, що підвищити рівень мотивації таких студентів до вивчення англійської мови можна за рахунок

оптимізації навчального навантаження на студентів та використання у навчальному процесі сучасних інформаційних та інноваційних технологій.

Т. Шаргун, Г. Бушко та Ю. Мосіна [11] важливим елементом підвищення мотивації у студентів технічних закладів вищої освіти до вивчення англійської мови вважають застосування у навчальному процесі сучасних мультимедійних навчальних засобів, а також впровадження інноваційних підходів до викладання англійської мови професійного спрямування.

О. Дмитрієва [4] акцентує на внутрішній мотивації, оскільки переважно саме завдяки їй студенти вивчають англійську мову із задоволенням. Використання застарілих методик викладання, неможливість досягнення тісної взаємодії між викладачем та студентами, відсутність у викладача часу на повторення пройденого матеріалу знижують мотивацію студентів до вивчення англійської мови.

О. Харжевська [9] зазначає, що в контексті формування професійної мотивації до вивчення англійської мови необхідно насамперед звернути увагу студентів на те, що англійська мова є підґрунтям їхнього кар'єрного росту. Для підвищення мотивації до вивчення мови, активізації навчальної та пізнавальної діяльності студентів необхідно створити належні педагогічні умови.

О. Зарівна та Н. Химай [5] у своєму дослідженні розглядають ключові мотиваційні чинники впливу на вивчення англійської мови студентами технічних спеціальностей, до яких уналежнюють інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) і технічні засоби, застосування яких покращує наочність викладання навчального матеріалу та підвищує рівень зацікавленості студентів.

О. Мельник та І. Озарко [7] зазначають, що для посилення мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови необхідно:

а) забезпечити тісну взаємодію між викладачем англійської мови та випусковими кафедрами з метою розроблення та впровадження ефективних методів навчання англійської мови професійного спрямування для студентів технічних спеціальностей;

б) особливу увагу приділяти студентам із заниженою самооцінкою та недостатнім рівнем знань для надання їм належної підтримки;

в) змістовно та чітко організовувати самостійну роботу студентів із використанням сучасних інноваційних технологій;

г) здійснювати постійний пошук шляхів взаємодії зі студентами, застосовуючи сучасні методики навчання, а також досвід інших викладачів;

д) сприяти створенню належного рівня матеріально-технічної бази.

Н. Сасенко та Є. Крюкова [8] вважають, що завдяки мотивації студентів забезпечується високий рівень ефективності та результативності їх навчальної діяльності. За результатами проведених досліджень науковці стверджують, що одним із шляхів мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення іноземної мови в умовах онлайн-навчання є систематичне використання та впровадження у навчальний процес сучасних інформаційних платформ, призначених для такого режиму навчання.

Враховуючи актуальність досліджуваної проблематики, подальшого вивчення вимагає пошук шляхів мотивації студентів до вивчення англійської мови в умовах онлайн-навчання.

Мета статті полягає у виокремленні шляхів формування мотивації у студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови професійного спрямування в умовах онлайн-навчання.

Вивчення англійської мови професійного спрямування у закладах вищої освіти направлене на підготовку креативних і конкурентних фахівців, здатних комунікувати англійською мовою у навчальному і професійному середовищі. У Національному університеті біоресурсів і природокористування України [6] викладачами кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей розроблено та впроваджено навчальні форми, за якими заняття в режимі онлайн для студентів денної форми навчання проходить виключно за графіком. Взаємодія між викладачами кафедри та студентами здійснюється через електронні навчальні курси, розміщені на навчально-інформаційному порталі цього закладу; вебсервіс Google Classroom; групи у Telegram та Viber; платформу Skype, на якій проводять онлайн-конференції тощо. Для мотивації студентів до вивчення англійської мови використовується комунікативний підхід, який базується на принципі ситуативності й максимально наближує онлайн-навчання до традиційного.

На кафедрі іноземних мов Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного [3] для мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови професійного спрямування в режимі дистанційного навчання використовують спеціально розроблені викладачами кафедри відеоматеріали на актуальні теми, пов'язані зі спеціальністю студентів. Подання відеоматеріалів здійснюється за допомогою онлайн-платформи Zoom.

Для мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови в умовах онлайн-навчання викладачі кафедри англійської мови технічного спрямування № 1 факультету лінгвістики Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" [2] використовують сучасні ІКТ. Навчальні заняття проводяться безпосередньо на базі онлайн-платформ Moodle та "Сікорський", які дають можливість використовувати пакет хмарних додатків Google-G Suite for Education, онлайн-платформ Zoom, Skype. Викладачі кафедри також створюють групи у Telegram та Viber, розробляють електронні підручники, посібники та дистанційні курси і розміщують їх на платформі Moodle.

Впровадження ІКТ у навчальний процес, що здійснюється у дистанційному режимі, дає змогу цікаво подати студентам навчальний матеріал, сприяє підвищенню рівня їхньої зацікавленості у вивченні англійської мови технічного спрямування.

Важливим напрямом формування мотивації у студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови в Державному університеті телекомунікацій [13] є застосування сучасних методик викладання англійської мови, а також впровадження комунікативного підходу до навчання.

За результатами спільного проєкту МОН та Британської ради “Англійська для університетів” дано рекомендації викладачам для покращення викладання англійської мови для спеціальних цілей (English for Specific Purposes (ESP) у ЗВО [1], що включають:

- планування занять, доступність планів занять для студентів;
- зворотній зв'язок зі студентами для перевірки розуміння ними навчального матеріалу;
- пояснення завдання (правила) із наведенням прикладу його виконання;
- візуалізація інформації, що передбачає використання фліп-чарту, дошки, проєктора для кращого сприйняття матеріалу студентами;
- максимальне наближення навчальних завдань до реального життя та потреб студентів;
- вивчення мовних правил, закріплення граматики, правильної вимови тощо;
- ефективну роботу над помилками – виправлення допущених студентами помилок, пояснення матеріалу, що стосується помилки;
- залучення студентів до перевірки завдань;
- ефективне використання часу на занятті, дотримання таймінгу;
- використання комунікаційних моделей (студент-учень, робота в парах та групах).

Студенти, які брали участь у проєкті “Англійська для університетів”, зазначають, що вони більш мотивовані вивчати англійську мову та краще розуміють її цінність для майбутнього.

Висновки. За результатами проведеного дослідження встановлено, що важливими шляхами мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови професійного спрямування в умовах онлайн-навчання є:

- створення належних умов для онлайн-навчання англійської мови;
- використання сучасних онлайн-ресурсів, зокрема онлайн-платформ, для вивчення англійської мови;
- оптимізація навчального матеріалу;
- застосування сучасних ІКТ;
- запозичення досвіду інших викладачів щодо способів мотивації студентів до вивчення англійської мови в умовах онлайн-навчання;
- формування у студентів внутрішньої зацікавленості до оволодіння англійською мовою;
- забезпечення тісної взаємодії між студентами та викладачем.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні тенденцій розвитку онлайн-навчання іноземних мов професійного спрямування студентів технічних спеціальностей в умовах пандемії Covid-19.

Використана література:

1. 10 порад, як покращити викладання англійської для спеціальних цілей (ESP) – презентовано звіт за результатами спільного проєкту МОН та Британської Ради. *Міністерство освіти і науки України* : вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/10-porad-yak-pokrashiti-vikladannya-anglijskoyi-dlya-specialnih-cilej-esp-prezentovano-zvit-za-rezultatami-spilnogo-proektu-mon-ta-britanskih-rad> (дата звернення: 07.10.2021).
2. Платформа дистанційного навчання “Сікорський”. *Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”* : вебсайт. URL: <https://kpi.ua/ru/sikorsky-dl-platform> (дата звернення: 14.10.2021).
3. Дистанційне навчання іноземної мови як один з викликів Covid-19 здобувачам вищої освіти. *Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного* : вебсайт. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/im/6511/> (дата звернення: 14.10.2021).
4. Дмитрієва О. Шляхи підвищення мотивації студентів до вивчення англійської мови у ЗВО. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 36. Т. 1. С. 272–276.
5. Зарівна О., Химай Н. Мотиваційні фактори впливу на навчальну діяльність студентів під час вивчення англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27. Т. 20. С. 238–243.
6. Комунікативний підхід у дистанційному режимі – мотивація студентів до вивчення англійської мови. *Національний університет біоресурсів і природокористування України* : вебсайт. URL: <https://nubip.edu.ua/en/node/73254> (дата звернення: 07.10.2021).
7. Мельник О. А., Озарко І. І. Фактори успішного вивчення англійської мови студентами немовних спеціальностей у закладах вищої технічної освіти. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2019. VII(35), I. : 213. С. 42–46.
8. Саєнко Н. С., Крюкова Є. С. Інформаційні технології дистанційного навчання іноземної мови технічного спрямування. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74(3). С. 110–114.
9. Харжевська О. М. Формування професійної мотивації у студентів інженерно-технічних спеціальностей при вивченні англійської мови. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 1. URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4652/1/Vnadpn_2015_1_14%20%284%29.pdf (дата звернення: 12.10.2021).
10. Чмель В. В., Ахмад І. М. Мотивація студентів технічних спеціальностей до вивчення англійської мови. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія” : серія “Філософія”*. 2018. Вип. 1(69). Ч. 2. С. 233–235.

11. Шаргун Т. О., Бушко Г. О., Мосіна Ю. С. Сучасні аспекти викладання англійської мови в технічних закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : збірник наукових праць 2020. Вип. 70. Т. 1. С. 1–15.
12. Юрженко А. Ю. Педагогічні умови підготовки майбутніх суднових механіків у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. *Інженерні та освітні технології*. 2018. Т. 6. № 4. С. 48–57.
13. Як підвищити мотивацію сучасних студентів? *Державний університет телекомунікацій* : вебсайт. URL: http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-5547-yak-pidvischiti-motivaciyu-suchasnih-studentiv_kafedra-inozemnih-mov (дата звернення: 14.10.2021).

References:

1. 10 porad, як pokrashchyty vykladannia anhliiskoi dlia spetsialnykh tsilei (ESP) – prezentovano zvit za rezultatamy spilnogo proektu MON ta Brytanskoї Rady [10 tips on how to improve the teaching of English for special purposes (ESP) – a report on the results of a joint project of the Ministry of Education and Science and the British Council]. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*: vebsait. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/10-porad-yak-pokrashchiti-vikladannya-anglijskoyi-dlya-specialnih-cilej-esp> (дата звернення: 14.10.2021).
2. Platforma dystantsiinoho navchannia “Sikorskyi” [Sikorsky distance learning platform]. *Natsionalnyi tekhnichniy universytet Ukrainy “Kyivskiy politekhnichniy instytut imeni Ihoria Sikorskoho”*: vebsait. URL: <https://kpi.ua/ru/sikorsky-dl-platform> (дата звернення: 14.10.2021).
3. Dystantsiine navchannia inozemnoi movy yak ody z vykylykiv Covid-19 zdobuvacham vyshchoї osvity [Distance learning of a foreign language as one of the challenges of Covid-19 for higher education]. *Tavriiskiy derzhavnyi ahrotekhnolohichniy universytetu im. Dmytra Motornoho*: vebsait. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/im/6511/> (дата звернення: 07.10.2021).
4. Dmytriieva O. (2021). Shliakhy pidvyshchennia motyvatsii studentiv do vyvchennia anhliiskoi movy u ZVO [Ways to increase students' motivation to study English in the ZVO]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 36, 272–276 [in Ukrainian].
5. Zarivna O., Khymai N. (2020). Motyvatsiini faktory vplyvu na navchalnu diialnist studentiv pid chas vyvchennia anhliiskoi movy [Motivational factors influencing students' learning activities while learning English]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 27, 238–243 [in Ukrainian].
6. Komunikativnyi pidkhid u dystantsiinomu rezhymi – motyvatsiia studentiv do vyvchennia anhliiskoi movy [Communicative approach in distance mode – motivating students to learn English]. *Natsionalnyi universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*: vebsait. URL: <https://nubip.edu.ua/en/node/73254> (дата звернення: 07.10.2021).
7. Melnyk O. A., Ozarko I. I. (2019). Faktory uspishnogo vyvchennia anhliiskoi movy studentamy nemovnykh spetsialnosti u zakladakh vyshchoї tekhnichnoї osvity [Factors of successful learning of English by students of non-language specialties in institutions of higher technical education]. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, VII (35), 42–46 [in Ukrainian].
8. Saienko N. S., Kriukova Ye. S. (2021). Informatsiini tekhnolohii dystantsiinoho navchannia inozemnoi movy tekhnichnogo spriamuvannia [Information technologies of distance learning of a foreign language of technical direction]. *Pedahohika formuvannia tvorchoї osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolkakh*, 74 (3), 110–114 [in Ukrainian].
9. Kharzhevska O. M. (2015). Formuvannia profesiinoї motyvatsii u studentiv inzhenerno-tekhnichnykh spetsialnosti pry vyvchenni anhliiskoi movy [Formation of professional motivation in students of engineering and technical specialties in the study of English]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 1. URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4652/1/Vnadpn_2015_1_14%20%284%29.pdf (дата звернення: 12.10.2021).
10. Chmel V. V., Akhmad I. M. (2018). Motyvatsiia studentiv tekhnichnykh spetsialnosti do vyvchennia anhliiskoi movy [Motivation of students of technical specialties to study English]. *Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu “Ostrozka akademiia”*: seriia “Filosofia”, 1(69), 233–235 [in Ukrainian].
11. Sharhun T. O., Bushko H. O., Mosina Yu. S. (2020). Suchasni aspekty vykladannia anhliiskoi movy v tekhnichnykh zakladakh vyshchoї osvity [Modern aspects of teaching English in technical institutions of higher education]. *Pedahohika formuvannia tvorchoї osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolkakh: zbirnyk naukovykh prats*, 70, 1–15 [in Ukrainian].
12. Iurzenko A. Yu. (2018). Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh sudnovykh mekhanikiv u protsesi vyvchennia anhliiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam [Pedagogical conditions for the training of future ship mechanics in the process of learning English for professional purposes]. *Inzhenerni ta osviti tekhnolohii*, 4, 48–57 [in Ukrainian].
13. Iak pidvyshchyty motyvatsiiu suchasnykh studentiv? [How to increase the motivation of modern students?] *Derzhavnyi universytet telekomunikatsii*: vebsait. URL: http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-5547-yak-pidvischiti-motivaciyu-suchasnih-studentiv_kafedra-inozemnih-mov (дата звернення: 14.10.2021).

Boiko S. O., Volkova O. A., Moiseienko S. M. Ways of developing motivation of students of technical specialties for mastering English for Professional Purposes under the conditions of online learning mode

In the context of a globalizing society, English language proficiency is the major condition for the successful employment of future specialists of technical specialties. One of the reasons for the inadequate level of English language proficiency of students of technical specialties is the low motivation towards studying this discipline. The academic paper identifies ways in order to motivate students of technical specialties to learn English of professional direction in online learning mode. In the context of the problem under research, the experience of the National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, National University of Bioresources and Environmental Management of Ukraine, Taurida State Agrotechnological University named after Dmytro Motorny and State University of Telecommunications has been examined. The recommendations provided to the teachers of HEIs in order to improve the teaching of English for Specific Purposes (ESP) based on the results of the joint project of the Ministry of Education and Science and the British Council “English for Universities” have been considered. It has been emphasized that these recommendations also help increase students' motivation towards learning English. According to the results of the research conducted, it has been established that the important ways to motivate students of technical specialties to learn English for Professional Purposes in online learning mode are as follows: creating appropriate conditions for learning English in online learning mode; using modern online resources, including online platforms, for learning English; optimization of educational material; application of modern ICT; borrowing the experience of other teachers on ways

to motivate students to learn English in an online learning environment; the formation of students' intrinsic interest in mastering the English language; ensuring close interaction between the students and the teacher. The prospect of further research is seen in the study of tendencies in the development of learning foreign languages for Professional Purposes in online mode by students of technical specialties in the context of the Covid-19 pandemic.

Key words: *motivation, English for Professional Purposes, students of technical specialties, ICT, communicative approach, online learning mode.*

УДК 374.7/364.2

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.04>

Букач М. М.

ОСВІТА ЛЮДЕЙ ПОВАЖНОГО ВІКУ ЯК НАДВАЖЛИВА ОСВІТЯНСЬКА ПРОБЛЕМА

Стаття присвячена проблемі створення в системі освіти напряму, який опікуватиметься освітою людей поважного віку. Спираючись на реалії демографічної та соціальної ситуації в країні, а саме: зростання міграційних процесів, зменшення кількості працездатного населення і водночас збільшення кількості людей пенсійного віку, автор обґрунтовує необхідність розбудови освітньої підструктури для людей поважного віку.

Наголошується на необхідності розгляду цієї проблеми в суто освітнянській парадигмі, адже посиляючись на те, що освітою людей поважного віку мають займатися територіальні центри соціальної допомоги, впроваджуючи таку форму соціально-освітньої послуги, як університет третього віку, система освіти самоусунулася від вирішення важливої для країни проблеми.

Підтримуючи загалом таку форму роботи, як університет третього віку, автор наголошує на необхідності вивчення та узагальнення набутого практичного досвіду цими організаціями, які створені та діють на волонтерських засадах при бібліотеках, університетах, територіальних центрах соціальної допомоги, церковних установах тощо, і потребують створення єдиного координуючого центру, який здатен корегувати і спрямовувати означену діяльність.

У статті порушується питання освітнянської структури, яка, маючи структурні підрозділи в громадах, здатна за умов належної державної підтримки підняти цей пласт роботи на належний рівень у науковому, організаційному, методичному планах.

Акцентовано на конкретних першочергових завданнях, які мають вирішити освітяни, і це насамперед зміна психології суспільства й самих людей поважного віку щодо виходу на пенсію, тобто слід змінити стереотипне сприйняття старості, яке склалося в суспільстві.

У дослідженні були використані теоретичні методи аналізу, синтезу, аналогії, а також емпіричні методи спостереження та вивчення продуктів діяльності. Отримані результати вказують на необхідність більш ретельного розгляду проблеми освіти людей поважного віку в освітнянській сфері. Проведена робота дає підстави стверджувати належність ставлення в суспільстві до людини поважного віку як до соціальної цінності та наявність у країні можливостей подальшого розвитку соціальної активності згаданої категорії населення.

Ключові слова: *людина поважного віку, системи освіти для людей поважного віку, університети третього віку, стереотипи старості, позитивні риси пенсійного віку.*

Розпочинаючи реформування освітньої системи, ми поставили амбітні завдання, зорієнтовані на провідні європейські країни – це дуже непросте справа, бо вона стосується не лише освіти конкретного громадянина, але й сутності самої держави. Ми прагнемо сповідувати європейські чесноти, де людина є найвищою цінністю, але якщо подивитися на соціально-освітній стан наших пенсіонерів, то складно уявити цих людей найвищою цінністю. Якщо людина поважного віку в нашій країні є найвищою цінністю, то чому вона позбавлена прав і можливостей для поповнення освітнього рівня і продовження активної соціальної діяльності? Чому в процесі реформування системи освіти **22 % населення країни [5] випали з поля зору міністерства освіти і науки України?** (за прогнозами науковців, до 2050 року кількість таких людей збільшиться до 33 %) Як не прикро, але ми маємо наголосити, що в Україні питання освіти людей поважного віку розглядається лише в теоретичній площині. Наразі демографічна ситуація в країні вимагає пришвидшення темпів вирішення цього питання та конкретизації напрямів перебудови освітньої системи, особливо в плані її соціального спрямування.

Аналіз останніх досліджень щодо розбудови системи освіти для людей поважного віку вказує на певну активізацію інтересу до цієї проблеми з боку науковців, про що свідчать роботи таких вчених, як: О. В. Аніщенко [1], Н. М. Дем'яненко [4], О. Г. Коваленко [7], [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=REF&P21DBN=REF&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=REF&P21DBN=REF&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E$) Ю. О. Лисенко [9], О. О. Сандецька [15].